

**KEDUDUKAN *DHAWI AL-ARHĀM* DALAM SISTEM PEMBAHAGIAN  
PUSAKA ISLAM: SATU KAJIAN DI NEGERI KEDAH DARUL AMAN**

**AMIRUDIN PUTERA BIN ZAINOL ABIDIN**

**SARJANA SASTERA (PENGAJIAN ISLAM)  
UNIVERSITI UTARA MALAYSIA  
2012**

KEDUDUKAN *DHAWI AL-ARHĀM* DALAM SISTEM PEMBAHAGIAN PUSAKA  
ISLAM: SATU KAJIAN DI NEGERI KEDAH DARUL AMAN

Tesis diserahkan kepada UUM Collage Arts and Sciences  
bagi memenuhi keperluan pengijazahan Ijazah Sarjana Sastera  
Universiti Utara Malaysia

oleh  
Amirudin Putera Bin Zainol Abidin

## **Permission to Use**

In presenting this thesis in fulfillment of the requirements for a postgraduate degree from University Utara Malaysia, I agree that the University Library may make it freely available for inspection. I further agree that permission for copying of this thesis in any manner, in whole or in part, for scholarly purpose may be granted by my supervisor(s) or, in their absence, by the Dean of Awang Had Salleh Graduate School of Arts and Sciences. It is understood that any copying or publication or use of this thesis or parts thereof for financial gain shall not be allowed without my written permission. It is also understood that due recognition shall be given to me and University Utara Malaysia for any scholarly use which may be made of any material from my thesis.

Requests for permission to copy or make other use of materials in this thesis, in whole or in part, should be addressed to:

Dean of Awang Had Salleh Graduate School of Arts and Sciences  
UUM Collage of Arts and Sciences  
Universiti Utara Malaysia  
06010 UUM Sintok

## **PENGAKUAN**

Saya akui karya ini adalah hasil kerja saya sendiri kecuali nukilan dan ringkasan yang tiap-tiap satunya telah saya jelaskan sumbernya.

28hb Disember 2011

**AMIRUDIN PUTERA BIN ZAINOL ABIDIN**  
**89183**

## Abstrak

Kajian ini bertujuan menjelaskan kedudukan *dhawi al-arham* dalam sistem pembahagian pusaka Islam berdasarkan peruntukan perundangan negara dan hukum syarak. *Dhawi al-arham* merupakan kerabat yang mempunyai hubungan kekeluargaan dengan si mati selain *ashab al-furud* dan *ashab al-'asabah*. Di Kedah, sehingga kini, tidak timbul perdebatan perundangan mengenai *dhawi al-arham* dalam pembahagian pusaka, setelah Mahkamah Syariah negeri memutuskan untuk tidak memberikan hak mewarisi kepada *dhawi al-arham*. Di beberapa negara Islam lain, keputusan seumpama ini telah diterima dan dikanunkan. Kajian ini mempunyai tiga objektif, iaitu mengkaji kedudukan *dhawi al-arham* dalam sistem pentadbiran dan pembahagian pusaka Islam di Negeri Kedah; menjelaskan faktor penolakan *dhawi al-arham* sebagai ahli waris di Negeri Kedah; dan mengemukakan cadangan pelaksanaan *dhawi al-arham* dalam perundangan pusaka Islam di Negeri Kedah. Kajian ini ialah kajian kualitatif dan menggunakan pendekatan deskriptif. Data-data diperoleh daripada pihak-pihak yang berautoriti dalam perundangan dan pentadbiran harta pusaka di Negeri Kedah. Data dan maklumat dianalisis dengan kaedah induktif, deduktif dan perbandingan. Hasil kajian ini mendapati sistem faraid dilaksanakan menurut pendapat mazhab Syafie yang menolak *dhawi al-arham* dari menerima harta pusaka. Baki harta tidak berwaris diserahkan kepada Baitulmal. Kajian ini juga mendapati tiada peruntukan perundangan secara bertulis berkaitan faraid. Segala keputusan yang dikeluarkan Mahkamah Syariah berpandukan hukum fiqh mazhab Syafie. Selain itu, kajian ini mendapati undang-undang telah menyediakan ruang yang lebih terbuka untuk membolehkan *dhawi al-arham* menerima pusaka menurut pandangan mazhab-mazhab lain. Kajian ini mencadangkan pihak-pihak berautoriti, seperti Mahkamah Syariah dan Jawatankuasa Fatwa Negeri menggunakan keterbukaan tersebut, dan seterusnya mengesyorkan supaya kebebasan menggunakan kepelbagaian mazhab dizahirkan dalam pembahagian harta pusaka.

**Kata kunci:** Faraid, *Dhawi al-arham*, mahkamah Syariah, mazhab Syafie, pembahagian pusaka Islam.

## Abstract

This study aims to clarify the position of *dhawi al-arham* in the distribution of the Muslim's inheritance based on the state laws and Islamic laws. *Dhawi al-arham* is defined as those related to the deceased as well as *ashab al-furud* and *ashab al-'asabah*. Prior of this, there has been no legal debate on *dhawi al-arham*. Until now, the decisions passed by the Syariah Court in Kedah have not recognized the rights of inheritance to *dhawi al-arham*. Nevertheless it has been well accepted and enacted in some Muslim countries. This study focuses on three objectives which are to study the position of *dhawi al-arham* in the administration of Islamic inheritances in Kedah, to explain the reasons of rejection of *dhawi al-arham* as beneficiaries in Kedah, and to propose the acceptance of *dhawi al-arham* as beneficiaries of Islamic inheritances in Kedah. This study utilizes a qualitative and descriptive approach. The data and information were collected from authorized parties in legal and administration of Muslim inheritance. The data and information have been analyzed using inductive, deductive and comparative methods. This study found that the faraid system is implemented in accordance with the view of Syafie's sect and rejected *dhawi al-arham* as beneficiaries. The remaining estate must be surrendered to Baitulmal. It is also found that there has been no written law relating to faraid. All decisions of Kedah's Syariah Court are in accordance with Syafie's sect, the law provides a room to accept *dhawi al-arham* as beneficiaries in accordance with other sects. This study suggests that the authorized parties such as the Syariah Court and the State Fatwa Committee should consider the rulings and opinions of other sects in handling cases related to the distribution of Muslim's inheritance.

**Keywords:** Faraid, *Dhawi al-arham*, Syariah court, Syafie's sect, Islamic inheritance.

## PENGHARGAAN

Dengan Nama Allah Yang Maha Pemurah Lagi Maha Penyayang, selawat dan salam ke atas junjungan Nabi Muhammad s.a.w, ahli keluarga dan para sahabat baginda. Saya memanjat kesyukuran ke hadrat Allah s.w.t di atas limpah kurnia, ‘inayah serta bimbinganNya, tesis ini dapat disempurnakan. Dalam usaha ini, saya menyampaikan ucapan setinggi-tinggi penghargaan dan terima kasih kepada kedua-dua penyelia saya iaitu Ustaz Kamarudin Bin Ahmad dan Dr. Wan Ab. Rahman Khudzri Bin Wan Abdullah yang memberi sepenuh sokongan dan bimbingan.

Saya merakamkan penghargaan kepada semua pihak yang telah memberikan kerjasama terutama kepada semua responden kajian ini, sesungguhnya keilmuan, pengalaman dan kesarjanaan mereka telah meninggalkan kesan yang mendalam di dalam jiwa saya. Ucapan terima kasih juga saya rakamkan buat para sahabat yang telah memberikan semangat, dorongan dan tunjuk ajar bermakna kepada saya, semoga Allah s.w.t memberikan ganjaran serta kebaikan yang selayaknya.

Penghargaan yang setulusnya saya tujukan kepada abah, mama yang sentiasa mendoakan kejayaan ini. Teristimewa buat isteri tercinta, Nor Azah Aziz, sesungguhnya pengorbananmu tidak dapat dinilai dengan harta dunia ini dan buat anak-anak tersayang, Nabhan Wafri, Iqbal Hasif, Iftikhar Batrisya dan Ziyad Irfan, jadilah orang yang mencintai ilmu dan melaksanakan kebaikan. Ingatlah *“Allah tidak akan merubah nasib sesuatu kaum melainkan kaum itu sendiri yang berusaha untuk merubahnya”* (Al-Qur’an 13:11).

# KANDUNGAN

<b>BAB PERKARA</b>	<b>Muka Surat</b>
Abstrak	i
Abstract	ii
Penghargaan	iii
Kandungan	iv
Daftar Singkatan Perkataan	vii
Senarai Statut	viii
Senarai Rajah	ix
Jadual Transliterasi	x
<b>BAB 1 : PENGENALAN</b>	
1.1 Pendahuluan	1
1.2 Permasalahan Kajian	7
1.3 Objektif Kajian	11
1.4 Skop Kajian	11
1.5 Kepentingan Kajian	11
1.6 Definisi Konsep	13
1.7 Ulasan Karya	15
1.8 Method Kajian	
1.8.1 Bentuk Kajian	18
1.8.2 Pemilihan Lokasi	20
1.8.3 Responden Kajian	20
1.8.4 Instrumen Kajian	21
1.9 Kaedah Pengumpulan Data	
1.9.1 Kajian Tinjauan	21
1.9.2 Kajian Sejarah	22
1.10 Kaedah Analisis Data	24
1.11 Penutup	25
<b>BAB 2 : SEJARAH UMUM PERKEMBANGAN SISTEM FARAID</b>	
2.1 Pendahuluan	27
2.2 Sejarah Perselisihan Fuqaha'	29
2.3 Sejarah Perkembangan Sistem Faraid Di Malaysia	
2.3.1 Pendahuluan	33
2.3.2 Pengaruh Penulisan Hukum Islam	35
2.3.3 Peranan Mahkamah Syariah	40
2.4 Penutup	47
<b>BAB 3 : SEJARAH PERKEMBANGAN SISTEM FARAID DI NEGERI KEDAH</b>	
3.1 Pendahuluan	48
3.2 Peranan Para Ulama Di Kedah	49
3.3 Peranan Kesultanan Kedah	51
3.4 Perkembangan Undang-undang dan Pentadbiran Islam	53



3.5	Peranan Mazhab Di Negeri Kedah	59
3.5.1	Pengaruh Mazhab Syafie Ke Atas Perundangan Islam Di Kedah	62
3.5.2	Pemakaian Hukum Syarak Di Kedah	64
3.6	Pentadbiran Pusaka Islam Di Kedah	67
3.6.1	Seksyen Penyelesai Pusaka Kecil	68
3.6.2	Mahkamah Tinggi (Sivil)	70
3.6.3	Amanah Raya Berhad (ARB)	71
3.6.4	Mahkamah Syariah	72
3.7	Mahkamah Syariah Negeri Kedah	73
3.8	Penutup	74

#### **BAB 4 : KEDUDUKAN *DHAWI AL-ARHĀM* DALAM SISTEM FARAID**

4.1	Pendahuluan	76
4.2	Definisi Faraid	76
4.3	Kaedah Pembahagian	78
4.4	<i>Dhawi al-Arham</i>	
4.4.1	Definisi	85
4.4.2	Perbezaan Pendapat Perwarisan <i>Dhawi al-Arham</i>	88
4.4.3	Syarat <i>Dhawi al-Arham</i> Menerima Pusaka	96
4.4.5	Kaedah Pembahagian Pusaka <i>Dhawi al-Arham</i>	97
4.5	Penutup	107

#### **BAB 5 : KEDUDUKAN *DHAWI AL-ARHĀM* DALAM SISTEM FARAID DI NEGERI KEDAH**

5.1	Pendahuluan	109
5.2	Peruntukan Faraid Di Negeri Kedah	111
5.3	Permohonan Faraid Di Mahkamah Syariah Kedah	115
5.4	Kedudukan <i>Dhawi al-Arham</i> di Negeri Kedah	117
5.5	Faktor Penolakan <i>Dhawi al-Arham</i> Sebagai Waris Di Negeri Kedah	122
5.6	Cadangan Pendekatan <i>Dhawi al-Arham</i> Sebagai Waris	125
5.7	Amalan Semasa Pembahagian Pusaka Kepada <i>Dhawi al-Arham</i>	129
5.8	Perlaksanaan <i>Wasiat Wajibah</i> Di Selangor	132
5.9	Penutup	134

#### **BAB 6 : KESIMPULAN DAN CADANGAN**

6.1	Pendahuluan	139
6.2	Pencapaian Objektif Kajian	140
6.2.1	Objektif Pertama	141
6.2.2	Objektif Kedua	142
6.2.3	Objektif Ketiga	144
6.2.4	Rumusan	145
6.3	Syor dan Halatuju Kajian	148
6.4	Penutup	153

**BIBLIOGRAFI**

154

**LAMPIRAN**

## **DAFTAR SINGKATAN PERKATAAN**

JAKIM	: Jabatan Kemajuan Islam Malaysia
JKPTG	: Jabatan Ketua Pengarah Tanah dan Galian
JKSM	: Jabatan Kehakiman Syariah Malaysia
JKSNK	: Jabatan Kehakiman Syariah Negeri Kedah
KTN	: Kanun Tanah Negara
MAIK	: Majlis Agama Islam Negeri Kedah

## SENARAI STATUT

Akta Harta Pusaka Kecil (Pembahagian) 1955 (Akta 98)  
Akta Harta Pusaka Kecil (Pembahagian) (Pindaan) 2008 (Akta 1331)  
Akta Kesahtarafan Anak 1961 (No.60/1961)  
Akta Keterangan 1950 (No.56/1950)  
Akta Kontrak 1950 (No.136/1950)  
Akta Pembahagian 1958 (Akta 300)  
Akta Pemegang Amanah 1949 (Akta 208)  
Akta Penjagaan Kanak-kanak 1961  
Akta Perbadanan Amanah Raya 1995 (Akta 532)  
Akta Probet dan Pentadbiran 1959 (Akta 97)  
Akta Syarikat 1965  
Akta Tanah (Kawasan-kawasan Penempatan Berkelompok) 1960  
Akta Umur Dewasa 1971 (No.21/1971)  
Akta Undang-undang Sivill 1956 (No. 67/56)  
Enakmen Aturcara Mal Islam (Kedah) 1979  
Enakmen Duti Harta Pusaka 1941 (Cap.7/1941)  
Enakmen Keterangan Mahkamah Syariah (Kedah) 1989  
Enakmen Mahkamah Syariah (Kedah) 1983  
Enakmen Mahkamah Syariah (Kedah) 1993  
Enakmen Mahkamah Syariah (Kedah Darul Aman) 2008  
Enakmen Mufti dan Fatwa (Kedah Darul Aman) 2008  
Enakmen Pentadbiran Undang-undang Islam (Kedah Darul Aman) 2008  
Enakmen Probet dan Pentadbiran 1990  
Enakmen Rizab Melayu Negeri-negeri  
Enakmen Wasiat Orang Islam (Selangor) 1999  
Kanun Tanah Negara 1965 (No.56/65) (Pindaan) 1992  
Mahomedan Ordinance 1880 (Pindaan) 1926  
Muhammadan Marriages (Separation) Enactment 1913 Tahun 1332 (Pindaan 1918:  
Enakmen Kedah No.10), (Pindaan 1934: Enakmen Kedah No.68)  
Ordinan Anak Angkat 1952 (No.41/52)  
Ordinan Batasan Waktu 1959 (No.4/59)  
Perlembagaan Persekutuan Malaysia  
The Council of Religion and Malay Custom Enactment 1367H (1948) (Kedah)  
The Muslim Laws (Amentment), Enactment No. 3 1371H(1952) (Kedah)  
The Syariah Courts (Amendment), Enactment 1371H (1952) (Kedah)  
The Zakat Enactment, No. 4 1374H (1955) (Kedah)  
Undang-undang Menjaga Orang-orang Luar 1336H (Undang-undang Kedah No.119)  
Undang-undang Mahkamah Syariah Kedah (No.9 Tahun 1337H/1918) (Pindaan 1921:  
Undang-undang No.1), (Pindaan 1930: Undang-undang No.5), (Pindaan 1932: Undang-  
undang No.14)  
Undang-undang Mahkamah Syariah Kedah 1934 (Undang-undang No.109)  
Undang-undang Pentadbiran Ugama Islam Negeri Kedah 1962 (Enactment No.9 1962)  
Undang-undang Tubuh Kerajaan Negeri Kedah (Nombor 32/1959)

## SENARAI RAJAH

<b>Bilangan</b>	<b>Perkara</b>	<b>Halaman</b>
<i>Rajah 1</i>	Statistik Kes Permohonan Faraid Di Mahkamah Syariah Negeri Kedah Bagi Tahun 2000 – 2009	7
<i>Rajah 2</i>	Statistik Kes Faraid Bahagian Baitul Mal Negeri Kedah Bagi Tahun 2000 – 2009	7
<i>Rajah 3</i>	Kedudukan Waris <i>Dhawi al-Arham</i> Keturunan Ke Bawah ( <i>Furu'</i> )	87
<i>Rajah 4</i>	Kedudukan Waris <i>Dhawi al-Arham</i> Keturunan Ke Atas ( <i>Usul</i> )	87
<i>Rajah 5</i>	Kedudukan Waris <i>Dhawi al-Arham</i> Keturunan Sisi Si Mati	87
<i>Rajah 6</i>	Kedudukan Waris <i>Dhawi al-Arham</i> Keturunan Sisi Kepada Ibu, Bapa, Datuk dan Nenek Si Mati	87

## JADUAL TRANSLITERASI

Huruf Arab	Huruf Rumi	Catatan
ب	b	
ت	t	
ث	th	
ج	j	
ح	ḥ/H	<i>H</i> bertitik di bawah
خ	kh	
د	d	
ذ	dh	
ر	r	
ز	z	
س	s	
ش	sy	
ص	ṣ/Ṣ	<i>S</i> bertitik di bawah
ض	ḍ/Ḍ	<i>D</i> bertitik di bawah
ط	ṭ/Ṭ	<i>T</i> bertitik di bawah
ظ	ẓ/Ẓ	<i>Z</i> bertitik di bawah
ع	'	Koma atas
غ	gh	
ف	f	
ق	q	
ك	k	
ل	l	
م	m	
ن	n	
و	w	
ه	h	
ء	'	Koma atas; kecuali pada awal kata, lihat # <u>Hamzat</u> di bawah
ي	y	
ة	ṭ	<i>T</i> bergaris di bawah, lihat # <u>Tā' marbūṭat</u> di bawah

Vokal Pendek		
ا	a	
ي	i	
و	u	
Vokal Panjang		
آ	ā/Ā	A bergaris di atas, lihat juga #Alif māddat
ي	ī/Ī	I bergaris di atas
و	ū/Ū	U bergaris di atas
Diftong		
اي	ay	
او	aw	

# BAB SATU

## PENGENALAN

### 1.1 Pendahuluan

Kajian ini bertujuan untuk menjelaskan kedudukan *dhawi al-arham*<sup>1</sup> dalam pembahagian harta pusaka orang-orang Islam di Malaysia amnya dan Negeri Kedah Darul Aman khasnya dan untuk mengenalpasti ruang penerimaan yang lebih luas berhubung hukum syarak di dalam isu tersebut. Senarai 2(1) (Senarai Negeri) Jadual Ke-9 Perlembagaan Persekutuan Malaysia memperuntukkan perkara-perkara yang berkaitan dengan pusaka bagi orang-orang Islam adalah termasuk di bawah bidang-kuasa negeri. Walaupun demikian, ia masih terikat dengan pentadbiran pusaka atau perwarisan harta berwasiat dan tak berwasiat yang termasuk di dalam Senarai 1(4)(e)(Senarai Persekutuan) Jadual ke-9 Perlembagaan Persekutuan Malaysia.

Di bawah bidang-kuasa negeri, Mahkamah Syariah diberi kuasa untuk mengeluarkan atau mengesahkan waris-waris yang berhak dan kadar bahagian masing-masing di dalam bentuk sijil faraid atau perakuan ahli waris. Setelah itu peranan untuk pentadbiran pembahagian pusaka hanya boleh dilakukan oleh Pegawai Pembahagi Pusaka di Seksyen Pembahagian Pusaka atau Perbadanan Amanah Raya Berhad (Pemegang Amanah Raya) atau Mahkamah Tinggi<sup>2</sup> yang masing-masing terikat di bawah Akta

---

<sup>1</sup> *Dhawi al-arham* adalah kerabat yang mempunyai hubungan kekeluargaan dengan si mati selain *ashab al-furud* dan *ashab al-'asabah*.

<sup>2</sup> Mahkamah Tinggi yang dimaksudkan adalah Mahkamah Tinggi Sivil dan bukannya Mahkamah Tinggi Syariah.



The contents of  
the thesis is for  
internal user  
only

## BIBLIOGRAFI

- \_\_\_\_\_, Al-Qur'an.
- \_\_\_\_\_. (2009). *Buletin MAIK*. Edisi 2009; Majlis Agama Islam Negeri Kedah (MAIK).
- \_\_\_\_\_, Hikayat Merong Mahawangsa (1898).
- \_\_\_\_\_. (t.t). Kertas Kerja *Seminar Penyelesaian Pusaka Kecil Bagi Penghulu / Penggawa Institut Tanah dan Ukur Negara (INSTUN)*.
- \_\_\_\_\_. (2006). *Kompilasi Arahan Amalan Mahkamah Syariah Seluruh Malaysia Tahun 2000-2005*. Putrajaya: Jabatan Kehakiman Syariah Malaysia (JKSM).
- \_\_\_\_\_, Muzakarah Fatwa Malaysia Kali Ke-92.
- \_\_\_\_\_. (1993). *Peranan dan Kemajuan Majlis Agama Islam Negeri Kedah Darul Aman. Buku Khas Sambutan 30 Tahun Majlis 1963- 1993*. Majlis Agama Islam Negeri Kedah (MAIK).
- A. Hasyimi. (1995). *50 Tahun Aceh Membangun*. Aceh: Terbitan Majlis Ulama Indonesia Daerah Istimewa Aceh.
- 'Abdullah Basmieh, (2001). *Tafsir Pimpinan Ar-Rahman Kepada Pengertian Al-Quran 30 Juz*. Kuala Lumpur: Darul Fikir.
- Abdullah Mokhtar. (1995). Pengumpulan Kes-kes Perakuan Faraidh Di Mahkamah Syariah (Kadhi Selatan) Dan Sumber-sumber Pengambilan Hukum. *Tesis (Diploma)*. Universiti Islam Antarabangsa.
- Abdul Halim El-Muhammady (1982). *Pengaruh Mazhab Shafie dan Masalah Kaum Muda di Malaysia*. Kajang: Persatuan Bekas Mahasiswa Islam Timur Tengah.
- Abdul Halim El-Muhammady. (1986). *Perbezaan Aliran Mazhab Fiqh; Perkembangan dan Masalah*. Kuala Lumpur: Angkatan Belia Islam Malaysia.
- Abdul Halim bin Taib & Che Mahzan bin Ahmad. (2009). *50 Tahun Pemerintahan KDYMM Sultan Abd Halim Mu'adzam Shah*. (Cetakan Pertama). Alor Setar: Penerbit AHT Minda Karya dan UIAM.
- Abdul Karim Ali. (2004). Konflik dan Polemik di Antara Kaum Muda-Kaum Tua dan Wahabi/Salafi: Satu Analisa Isu, dalam *International Conference in Malaysian History*. Fakulti Sastera & Sains Sosial, UM: Jabatan Sejarah

- Abdul Kadir bin Haji Ismail. (1983). *Sistem Pusaka Islam*. (Cetakan Pertama). Kuala Lumpur: Yayasan Dakwah Islamiah.
- Abdul Kadir bin Haji Muhammad. (1996). *Sejarah Penulisan Hukum Islam Di Malaysia*. Kuala Lumpur. Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Abdul Rahman al-Ahmadi. (1966). *Pengantar Sastera*. Kota Bharu: Pustaka Aman Press.
- Abdul Rashid bin Haji Abdul Latif. (1987). *Hukum Pusaka Dalam Islam, Satu Kajian Perbandingan*. (Cetakan Pertama). Academy Art & Printing Service Sdn. Bhd.
- Abd. Shakor Borham. (1999). Amalan Pembahagian Harta Pusaka Orang-orang Islam Di Daerah Muar Johor. *Dissertation (M.Syariah)*. Akademi Pengajian Islam Universiti Malaya
- Adi Taha. (1991). Perkembangan Sejarah Awal Negeri Kedah Berdasarkan Penemuan Bahan-Bahan Arkeologi, dalam *Dokumentasi Sejarah Kedah*. Alor Setar: Terbitan Muzium Negeri Kedah.
- Ahmad Hidayat Buang. (2003). Kebebasan Memberi Pandangan Dalam Isu-isu Agama Islam Terhadap Fatwa-fatwa Jabatan Mufti Negeri-negeri di Malaysia, *Pembentangan Kertas Kerja Dalam Seminar Pemikiran Islam Peringkat Kebangsaan (1)*, pada 11hb Januari 2003 di Universiti Malaya. Kuala Lumpur: Jabatan Akidah Dan Pemikiran Islam Akademi Pengajian Islam Universiti Malaya.
- Ahmad Ibrahim. (1975). *Islamic Law in Malaya*. MSRI.
- Ahmad Ibrahim. (1986). *Ke Arah Penyelarasan Undang-undang Islam Di Malaysia*. Majalah Al-Islam Bulan Ogos 1986.
- Ahmad Mohamad bin Ibrahim, Mahmud Saedon bin Awang Othman & Kamal Hasan. (1990). Islamization of the Malay Archipelago and the Impact of al-Syafie's Madhhab on Islamic Teaching and Legislation in Malaysia, dalam *The International Symposium on Imam al Syafie's*. Petaling Jaya: Organized by the Islamic Educational Scientific and Cultural Organization (ISESCO) And International Islamic University Pada 13hb – 15hb Ogos 1990.
- Ahmad Toha 'Atiah Abu al-Haj. (1980). *Dhawabid al-Irath*. Cetakan Ketiga. Kaherah: Dar Saqafah al-'Arabiah.
- Al-Amidi. (1998). *al-Ihkam fi Usul al-Ahkam*. Sayyid al-Jamili (Edit). Juzuk 4. Cetakan Ketiga. Dar al-Kitab al-'Arabi.

- Al-Ansari, Abi Yahya Zakariya. (t.t). *Fath al-Wahhab*. Mesir. Syarikat al-Ma'arif Bandung dan Dar Ihya' al-Kutub al-'Arabiyyah.
- Al-Attas, Syed Muhammad Naquib. (1969). *Preliminary Statement on General Theory of the Islamization of the Malay – Indonesia Archipelago*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Al-Bajuri, Ibrahim. (t.t). *Hasyiah*. Bandung: Al-Haramayn Singapura-Jeddah dan Syarikat al-Ma'arif.
- Al-Dimyati, al-Sayyid al-Bakri bin al-Sayyid Muhammad. (t.t). *Hasyiah I'annah al-Talibin*. Bandung. Syarikat al-Ma'arif.
- Al-Dimyati, al-Sayyid al-Bakri bin al-Sayyid Muhammad & Ibn Sayyid Muhammad Sith al-Dimyati. (1993). *I'annah al-Talibin*. Juzuk 3. Beirut: Darul Fikir.
- Al-Faqa, Muhammad Hamid. (t.t). *Bulugh al-Maram*. Dar al-Nahdah.
- Al-Ghamzawi, Muhammad al-Zahri. (1933). *al-Siraj Al-Wahhaj*. Mesir. Mustafa al-Bab al-Halabi wa Auladuh.
- Al-Ghazali. (1980). *al-Mankhul min Ta'liqat al-Usul*. Muhammad Hasan Haytu (Edit.). (Cetakan Kedua). Damsyik: Dar al-Fikr.
- Al-Jabury, Abu al-Yaqdhan 'Atiyah. (1968). *Hukm al-Mirath*. Baghdad: Dar al-Nazir.
- Al-Jauziyah, Ibn Qaiyim. (1996). *A'lam al-Muwaqqi'in 'an Rab al-'Alamin*. Muhammad 'Abd al-Salam (Edit). Juzuk 3. Beirut: Dar al-Kutub al-'Ilmiyyah.
- Al-Juwayni, Abu Ma'ali 'Abd al-Malik bin 'Abd Allah. (1997). *al-Burhan fi Usul al-Fiqh*. Juzuk 2. Beirut: Dar al-Kutub al-'Ilmiyyah.
- Al-Khudari, Muhammad.(1965). *Tarikh al-Tasyri' al-Islami*. (Edisi Ketujuh). Kaherah.
- Al-Khudari, Muhammad. (1985). *Tarikh al-Tasyri' al-Islami*. Beirut: Dar al-Kutub al-'Ilmiyyah.
- Al-Marbawi, Muhammad Idris 'Abdul Rauf, (1940). *Bahr al-Mazi*. Juzuk 14, Mesir: Mustafa al-Bab al-Halabi wa Auladuh.
- Al-Muhami, Subhi Mahmasoni. (1967). *al-Mabadi as-Syar'iyah wal-Qanuniyah*. Beirut: Dar al-'Ulum Lil-Malayyin.
- Al-Naisaburi, Abu 'Abdillah Muhammad. (t.t). *al-Mustadrak 'Ala Sahihaini fi al-Hadith*. Juzuk 4. Riyadh: Maktab al-Nasr al-Hadith.

- Al-Nawawi, Muhyiddin Abi Zakariya Yahya bin Syarif al-Dimashqi. (2000). *Minhaj al-Talibin*. Juzuk 2. (Cetakan Pertama). Beirut: Dar al- Basyair al-Islamiyyah.
- Al-Qardawi, Yusuf. (2002). *Ijtihad Dalam Syari'at Islam*. Selangor: Crescent News (K.L) Sdn.Bhd.
- Al-Qattan, Manna' Khalil. (1992). *Tarikh al-Tasyri' al-Islami*. Riyadh: Maktabah al-Ma'arif.
- Al-Razi, Muhammad bin 'Umar Fakhr al-Din. (1999). *al-Mahsul fi 'Ilm al-Usul*. Muhammad 'Abd al-Qadir 'Ata (Edit). Juzuk 2. Beirut: Dar al-Kutub al-'Ilmiyyah.
- Al-Sabuni, Muhammad 'Ali. (1996). *al-Mawarith fi al-Syari'yah al-Islamiyah fi Dhawi al-Kitab wa al-Sunnah*. Saudi Arabia: Ummul Qura' Makkatul Mukarramah.
- Al-Suyuti, Jalal al-Din 'Abd al-Rahman. (t.t). *al-Rad 'ala man Akhlada ila al-Ard wa Jahila an al-Ijtihad fi kul 'Asr Fard*. Kaherah: Maktabah al-Thaqafah al-Diniyyah.
- Al-Suyuti, Jalal al-Din 'Abd al-Rahman. (1998). *al-Asybah wa al-Naza'ir fi Qawa'id wa Furu' Fiqh al-Syafi'iyyah*. Muhammad Hasan Muhammad Hasan Isma'il al-Syafi'i (Edit.). (Cetakan Pertama). Beirut: Dar al-Kutub al-'Ilmiyyah.
- Al-Syarbini, Syamsuddin Muhammad bin Khatib. (t.t). *Mughni al-Muhtaj*. Juzuk 3. Beirut: Dar al-Fikr.
- Al-Syarbini, Syamsuddin Muhammad bin Khatib. (1997). *al-Iqna'*. Juzuk 2. Beirut: Dar al-Khayr.
- Al-Syatibi, Abu Ishaq Ibrahim bin Musa. (1997). *al-Muwafaqat fi Usul al-Syari'ah*. Al-Shaykh 'Abd Allah Darraz (Edit.). Juzuk 4. (Cetakan Ketiga) Beirut: Dar al-Ma'rifah.
- Al-Syawkani, Muhammad bin 'Ali bin Muhammad. (1999). *Irsyad al-Fuhul ila Tahqiq al-Haqq min 'Ilm al-Usul*. Muhammad Hasan Isma'il (Edit). Juzuk 2. Beirut: Dar al-Kutub al-'Ilmiyyah.
- Al-Syawkani, Muhammad bin 'Ali bin Muhammad. (t.t). *Nayl al-Awtar Syarh Muntaqa al-Akhbar Min Ahadith Sayyid al-Akhyar*. Juzuk 6. Beirut: Dar al-Fikr.
- Al-Zarkashi. (1992). *al-Bahr al-Muhit fi Usul al-Fiqh*. (Cetakan Kedua). Kuwait: Wizarat al-Awqaf wa al-Shu'un al-Islamiyyah bi al-Kuwayt.
- Awang Mohd Jamil Al-Sufri. (1990). *Tersilah Brunei – Sejarah Awal dan Perkembangan Islam*. (Cetakan Pertama). Negara Brunei Darussalam: Jabatan Pusat Sejarah.

- ‘Arif Khalil Abu ‘Id. (1992). *al-Wajiz fi al-Mirath*. (Cetakan Ketiga). Oman: Dar al-Nafaiz.
- Auni Haji Abdullah. (2005). *Tradisi Pemerintahan Islam Dan Kolonialisme Dalam Sejarah Alam Melayu*. (Cetakan Pertama). Kuala Lumpur: Darulfikir Sdn.Bhd.
- Badran, Abu al-‘Ainin Badran. (t.t). *Tarikh al-Fiqh al-Islami wa Na’ariyat al-Milkiyah wa al-‘Uqud*. Beirut: Dar al-Nahdah al-‘Arabiyah.
- Badran, Abu al-‘Ainin Badran (t.t). *Usul al-Fiqh al-Islami*. Iskandariyyah: Mu’assasat al-Thaqafah al-Jami’iyyah.
- Chua Yan Piaw. (2006). *Kaedah Dan Statistik Penyelidikan, Buku Satu Kaedah Penyelidikan*. Malaysia: Mc Graw Hill Education.
- Chua Yan Piaw, (2006). *Kaedah Dan Statistik Penyelidikan, Buku Dua Asas Statistik Penyelidikan*. Malaysia: Mc Graw Hill Education.
- Dayang Apsah Binti Binsin. (1999). Pusaka Dalam Masyarakat Islam Bisaya Di Sabah: Suatu Perbandingan Dengan Pusaka Dalam Islam. *Tesis (Sarjana Pengajian Islam)*. Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Ibn Batutah. (t.t). *Rihlah Ibn Batutah*. Kaherah: Matba’ah al-Istiqamah.
- Ibn Qudamah, Muhammad ‘Abdullah bin Ahmad bin Muhammad. (t.t). *al-Mughni*. Mesir: Matba’ah al-Imam.
- Ibn Rusyd, Muhammad bin Ahmad. (1981). *Bidayah al-Mujtahid*. (Cetakan Kedua). Beirut. Dar al-Fikr.
- Ibrahim Abu Bakar. (1984). *Islamic Modernism in Malaya: The Life and Thought of Sayid Syeikh al-Hadi 1867-1934*. Kuala Lumpur: University of Malaya Press.
- Idris Awang. (2001). *Kaedah Penyelidikan: Suatu Sorotan*. Akademi Pengajian Islam Universiti Malaya: Intel Multimedia And Publication.
- Ishak Mohd. Rejab. (1979). Tuan Husain bin Mohd. Nasir bin Mohd Taib al-Masudi al-Banjari, *Kertas Kerja dalam Memperingati Tokoh Ulama Silam, Tuan Husain bin Mohd. Nasir bin Mohd Taib al-Masudi al-Banjari*. Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Ismail Haji Salleh. (1996). Syarif Aznan Menguatkan Mazhab Shafie di Kedah. *Kertas Kerja Seminar Islam Di Kedah Darul Aman*, dalam Konvensyen Sejarah Negeri Kedah Darul Aman II, bertarikh 29hb-30hb September 1996.

- Jasni Bin Sulong. (2000). Bidang kuasa Mahkamah Syariah Dalam Pentadbiran Pusaka Di Malaysia. *Dissertation (M.Syariah)*. Akademi Pengajian Islam Universiti Malaya.
- Khairuddin Bin Omar. (1988). Konsep Kepintaran Buatan (A1) Dalam Perundangan Islam: Kajian Kasus Faraid. *Tesis Sarjana Sains (Pusat Kajian Kuantitatif)*. Universiti Kebangsaan Malaysia.
- J.V. Mills. (1974). *Arab and Chinese Navigators In Malayan Waters*. Volume 47, Part 2: Journal of the Bombay Branch, Royal Asiatic Society (JBRAS).
- Louy Safi. (1998). *Asas-Asas Ilmu Pengetahuan: Suatu Kajian Perbandingan Kaedah-Kaedah Penyelidikan Islam Dan Barat*. Kuala Lumpur: The International Institute of Islamic Thought.
- Mahmood Zuhdi bin Abdul Majid. (1992). *Sejarah Pembinaan Hukum Islam*. Kuala Lumpur: Jabatan Penerbitan Universiti Malaya.
- Mohd Isa bin Othman. (2001). *Pengalaman Kedah dan Perlis Zaman Penjajahan British*. Kuala Lumpur: Utusan Publication & Distributors Sdn.Bhd.
- Mohd Zamro Muda & Mohd Ridzuan Awang. (2006). *Undang-undang Pusaka Islam: Pelaksanaan di Malaysia*. (Cetakan Pertama). Bangi, Selangor: Jabatan Syariah Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Mohd Ridzuan Awang. (2002). *Undang-undang dan Pentadbiran Pusaka, Wasiat dan Wakaf*. Bangi, Selangor: Pusat Pengajian Jarak Jauh Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Muh. Sjarief Sukandy. (1993). *Tarjamahan Bulugh al-Maram*. Bandung: PT al-Maarif.
- Muhammad Abu Zahrah. ( t.t.). *Tarikh al-Mazahib al-Fiqhiyah*. Kaherah.
- Muhammad Arshad bin Abdullah al-Banjari. (t,t). *Sabil al-Muhtadin lil-Tafaquh fi Amr al-Din*. (Edisi Jawi). Jilid 3. Kaherah: Dar al-Tiba'ah al-Misriyah.
- Muhammad Hassan bin Dato' Kerani Muhammad Arshad. (1928). *al-Tarikh Salasilah Negeri Kedah*. (Edisi Jawi). Pulau Pinang.
- Muhammad Toha Abu 'Ala Khalifah. (2008). *Ahkam al-Mawarith Dirasat Tadbiqiyah 1400 Masalah Mirathiyah*. (Cetakan Keempat). Kaherah: Dar al-Salam.
- Mustafa al-Khin, Mustafa al-Bugha & 'Ali al-Syarbahi. (t.t.). *al-Fiqh al-Manhij*. Juzuk 2. Damsyik: Dar al-'Ulum al-Insaniah.

- N.K, Denzin. (2001). *Handbook of Qualitative Research*. (2<sup>nd</sup> Edition.). Thousand Oaks California: Sage Publications Ltd.
- Niamat Yusoff & Wan Shamsudin Mohd Yusof. (1996). Sejarah dan Perjuangan Ulama Kedah Darul Aman: Suatu Muqaddimah, dalam “*Bibliografi Ulama Kedah Darul Aman*”. Alor Setar: Terbitan Muzium Negeri Kedah.
- Noor Hira Binti Haji Noor Kaseh. (1999). Harta Pusaka Dalam Islam: Kajian Khas Terhadap Amalan Semasa Dan Undang-undang Di Negera Brunei Darussalam. *Tesis Sarjana (Pengajian Islam)*. Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Noor Liza Binti Mohamed Said. (2003). Kesan Aliran *Hijaziyyah* Dan ‘*Iraqiyyah* Terhadap Pandangan Fuqaha’ Sunni Pada Kes-kes Pengecualian Dalam Sistem Pusaka Islam. *Tesis Sarjana (Pengajian Islam)*. Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Othman Ishak. (1981). *Fatwa Dalam Perundangan Islam*. Kuala Lumpur: Penerbit Fajar Bakti.
- Paul Wheatley. (1961). *The Golden Khersonese*. Kuala Lumpur: Universiti Malaya Press.
- Ratna Zuhairah Binti Abdul Halim. (2003). Pentadbiran Harta Pusaka Orang-orang Islam Di Malaysia: Satu Kajian Mengikut Akta Pusaka Kecil (Pembahagian) 1955. *Tesis Sarjana (Pengajian Islam)*. Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Rita Rose De Meglio. (1970). Arab Trade with Indonesia and The Malay Peninsular From the 8<sup>th</sup> to 16<sup>th</sup> century in Islam and The Trade of Asia. *D.S Researchs* (Edit). Oxford Bruno Cassier and University of Pennsylvania Press.
- Roff, William A. (1967). *The Origin of Malay Nationalism*. Kuala Lumpur: University of Malaya Press.
- Rogayah A.Hamid & Mariyam Salim. (2006). *Kesultanan Melayu Kedah*. (Cetakan Pertama). Kuala Lumpur:Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Sajuti Thalib, SH. (1982). *Hukum Kewarisan Islam Di Indonesia*. (Cetakan Pertama). Jakarta: Penerbit PT Bina Aksara.
- She Nilamuddin Bin Hassan. (2004). Menganalisa Trend Permohonan Pembahagian Harta Pusaka Kecil Dan Mendapatkan Kaedah Peramalan Terbaik Serta Kesannya Ke Atas Bebanan Kerja Pegawai Pembahagian Pusaka Semenanjung Malaysia. *Thesis M.Sc. (Mgt.)*. Universiti Utara Malaysia.



- Siti Ahajar Binti Mohsin. (2000). Penilaian Kursus Sistem Maklumat Faraid Berkomputer Di Kalangan Staf Majlis Agama Islam Johor (MAIJ). *Tesis Sarjana Pengurusan Teknologi*. Universiti Teknologi Malaysia.
- Shaharuddin Haji Selamat. (2004). Kedudukan Wasiat Wajibah Dalam Islam Dan Perlaksanaannya Dalam Enakmen Wasiat Orang Islam (Selangor) 1999. *Jurnal Hukum Jilid XX Bahagian 1*. Putrajaya: Jabatan Kehakiman Syariah Malaysia (JKSM).
- Tahir Mahmood. (1982). *The Muslim Law of India*. (Second Edition). Allahabad, India: Law Book Company.
- Wahbah al-Zuhayli. (1996). *al-Fiqh al-Islami Wa Adilatuh*. Juzuk 8. Beirut: Dar al-Fikr.
- Wan Abdul Halim Wan Harun, (2006). *Pengurusan dan Pembahagian Harta Pusaka*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Wan Mohd Shaghir Abdullah. (2009). Kehebatan Ulama Melayu Ahl Sunnah wal Jama'ah. Kuala Lumpur: *Kolum Mega Agama Utusan Malaysia*, bertarikh 04hb Mei 2009.
- Wan Muhammad Saghir Abdullah. (1977). Syeikh Daud bin Abdullah al-Pattani, dalam *Majalah Dian*, Bilangan 100, keluaran Bulan Ogos 1977.
- Wan Shamsudin Mohd Yusof. (2002). Surat-Menyurat Sultan Abdul Hamid Halim Shah (1882- 1943). *Kertas Kerja Forum Koleksi Agung Negara Warisan Dunia*, Anjuran Kementerian Kebudayaan, Kesenian dan Pelancongan Malaysia di Perpustakaan Negara Malaysia Kuala Lumpur pada 28hb Ogos 2002.
- Wan Shamsudin Bin Mohd Yusof. (2008). Sejarah Islam Di Kedah: Hubungan Dan Peranan Kesultanan Kedah Dalam Perkembangannya, *Kertas Kerja Seminar Perkembangan Islam Negeri Kedah Darul Aman*, Alor Setar Kedah Darul Aman Anjuran Kerajaan Negeri Kedah Darul Aman.
- Wan Yahya Wan Ahmad, (1982). Traditional Islamic Education and its Modern Development in Kelantan. *Master of Philosophy (M.Phil.)*. University of Kent.
- Winstedt, R.O. (1920). *History of Kedah*. Volume 21. Journal of the Bombay Branch, Royal Asiatic Society (JBRAS).
- Winstedt, R.O. (1969). *A History of Classical Malay Literature*. Kuala Lumpur: Oxford University Press.
- Winstedt, R. O. (1996). *A History of Classical Malay Literature*. Selangor: Malaysian Branch of the Royal Asiatic Society (MBRAS).

- Yusof Bin Ramli. (1991). Pemakaian Hukum Faraid Dan Pentadbiran Harta Pusaka Umat Islam Di Semenanjung Malaysia: Penekanan Kepada Perlaksanaannya Di Negeri Selangor. *Tesis Sarjana Pengajian Islam*. Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Zayn al-Din bin ‘Abdul ‘Aziz al-Malibari al-Fanani. (t.t). *Fath al-Mu’in*. Juzuk 2 (Terjemahan). Indonesia.
- Zainuddin, H.M. (1961). *Tarich Atjeh dan Nusantara*. (Cetakan Pertama). Medan, Indonesia: Pustaka Iskandar Muda.
- Zakaria Ali. (1994). *Islamic Art in Southeast Asia, 830 AD – 1570 AD*. (Cetakan Pertama). Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Zaydan, ‘Abd Karim. (1996). *al-Madkhal Li Dirasat al-Syari’yah al-Islamiyyah*. Beirut: Muassasat al-Risalat.

## **Temubual**

- Abd Rahman bin Haji Abdullah, Ketua Pendaftar Jabatan Kehakiman Syariah Negeri Kedah pada 11hb Januari 2010.
- Asmarina bin Che Omar, Penolong Pengarah Unit Pembahagian Pusaka Negeri Kedah, Jabatan Ketua Pengarah Tanah Dan Galian pada 05hb Januari 2010.
- Azharuddin bin Abu Bakar, Penolong Pengarah Unit Pembahagian Pusaka Negeri Kedah, Jabatan Ketua Pengarah Tanah Dan Galian pada 04hb Januari 2010.
- Md. Zin bin Dollah, Ketua Penolong Pengarah Unit Pembahagian Pusaka Kedah, Jabatan Ketua Pengarah Tanah Dan Galian pada 04hb Januari 2010.
- Kamaruslan bin Hj Mustapha, Hakim Mahkamah Rendah Syariah Negeri Kedah, Jabatan Kehakiman Syariah Negeri Kedah pada 11hb Januari 2010.
- Marwazi bin Dziauddin, Timbalan Mufti Negeri Kedah, Jabatan Mufti Negeri Kedah pada 17hb April 2011.
- Saidatul Nadiah binti Mohd Sabri, Penolong Pengarah Unit Pembahagian Negeri Kedah, Jabatan Ketua Pengarah Tanah Dan Galian pada 05hb Januari 2010.
- Syahmi bin Awang, Hakim Mahkamah Rendah Syariah Negeri Kedah, Jabatan Kehakiman Syariah Negeri Kedah pada 12hb Januari 2010.

Uzir bin Baharom bin Baharom, Yang Di Pertua Majlis Agama Islam Kedah (MAIK) pada 14hb Januari 2010.

Wan Abdul Halim Wan Harun, Ketua Penolong Pengarah Unit Pembahagian Pusaka Negeri Perak, Jabatan Ketua Pengarah Tanah Dan Galian pada 07hb Januari 2010.

Zain Ali bin Hj. Abdul Ghani, Hakim Mahkamah Rendah Syariah Negeri Kedah Jabatan Kehakiman Syariah Negeri Kedah pada 12hb Januari 2010.